

Peněžitý trest

Peněžitý trest má být uložen jen v takové celkové výměře, v jaké je dobytý. Pokud by peněžitý trest ve výměře, v jaké umožňují jeho uložení osobní a majetkové poměry pachatele, byl nepřiměřený ostatním hlediskům stanoveným pro ukládání trestu (§ 39 tr. zákoníku), zejména povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, uváží soud, zda není namístě uložení jiného druhu trestu, a to popřípadě i vedle peněžitého trestu. Pro neuložení peněžitého trestu by však nestačila jen určitá pravděpodobnost jeho nezaplacení nebo dokonce neochota pachatele tak učinit. Nedobytnost peněžitého trestu (§ 68 odst. 6 tr. zákoníku) je dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a to v té jeho variantě, že byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští. Uvažuje-li soud o uložení peněžitého trestu, je povinen si opatřit potřebné podklady pro stanovení výše peněžitého trestu a, jestliže se mu je nepodaří obstarat v dostatečném rozsahu, je oprávněn sám odhadnout majetkovou situaci pachatele a s přihlédnutím k tomuto svému odhadu stanovit výši peněžitého trestu (jde o subsidiární postup soudu pro případ, že se dostupnými důkazy nepodaří blíže zjistit majetkové poměry pachatele). Odhad soudu ovšem nemůže vykazovat libovůli, soud také musí důsledně vycházet z přednosti zákonné vyživovací povinnosti a povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy před trestem spojeným s majetkovým postihem obviněného. Neúplné či nesprávné zjištění majetkových poměrů pachatele včetně jeho závazků brání náležitému posouzení existence či neexistence podmínky uvedené v § 68 odst. 6 tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 7 Tdo 702/2017, ze dne 19.7.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovoláních obviněných B. S., Ing. L. K., a J. K., podaných proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 13 To 250/2016, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 1 T 98/2014, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 13 To 250/2016, v části, jíž byla zamítnuta odvolání obviněných B. S., Ing. L. K. a J. K. ohledně výroků o trestech. Dále se zrušuje rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 25. 4. 2016, sp. zn. 1 T 98/2014, v celých výrocích o trestech uložených všem těmto obviněným. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se příkazuje Okresnímu soudu v Pardubicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 25. 4. 2016, sp. zn. 1 T 98/2014, byli obvinění B. S., Ing. L. K. a J. K. uznáni vinnými zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, za který jim všem byly uloženy tresty odnětí svobody v trvání tří let s podmíněným odkladem na zkušební dobu pěti let.

Dále byly obviněným B. S. a J. K. podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku uloženy peněžité tresty, každému ve výši 400 denních sazeb po 1 000 Kč, tedy celkem 400 000 Kč, a podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl každému z nich pro případ, že by jemu uložený peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho roku.

Obviněnému Ing. L. K. byl vedle uvedeného trestu odnětí svobody uložen podle § 71 odst. 1, 3 tr.

zákoníku trest propadnutí náhradní hodnoty, a to zajištěné bytové jednotky v domě č. p. ... na st. parc. č. ... v katastrálním území S., včetně spoluvlastnického podílu na společných částech domu a spoluvlastnického podílu k pozemku.

Zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku spočíval podle skutkových zjištění Okresního soudu v Pardubicích (nalézací soud, soud prvního stupně), s nimiž se v zásadě ztotožnil i Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (odvolací soud) v podstatě v tom, že obvinění v období od 3. 8. 2011 do 11. 9. 2012 v P. v kanceláři finanční společnosti TORUMINAX GROUP s. r. o., kde pracovali na vedoucích a manažerských pozicích, ze kterých společně tuto společnost řídili a zadávali úkoly telefonním operátorům a finančním poradcům, vylákali jejich prostřednictvím od žadatelů o poskytnutí půjčky finanční prostředky specifikované jako vratná jistina, a to tím způsobem, že nabízeli žadatelům uzavření smlouvy o půjčce, úvěru nebo jiném finančním produktu, aniž by je zamýšleli reálně zajistit nebo poskytnout, operátor telefonicky žadateli podle instrukcí poskytnutí finančního produktu slíbil, ujistil ho, že jeho žádost byla schválena či předschválena a požadovaná půjčka mu bude poskytnuta po zaplacení konkrétní finanční částky specifikované jako vratná jistina, kterou je třeba uhradit na některý z bankovních účtů uvedené společnosti, avšak po uhrazení stanovené částky nebyla poškozeným půjčka obstarána a vložené finanční prostředky jim nebyly vráceny, obvinění je obratem vybírali z bankovních účtů společnosti a použili je pro vlastní potřebu, a takto způsobili poškozeným v celkem 517 případech podrobně uvedených ve výroku odsuzujícího rozsudku celkovou škodu 2 564 237 Kč.

Odvolání všech obviněných podaná proti výrokům o vině a trestech i odvolání státní zástupkyně podané v neprospěch všech obviněných proti výrokům o trestech byla jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. zamítnuta usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 13 To 250/2016.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadli řádně a včas podaným dovoláním všichni tři obvinění. Dovolání byla podána prostřednictvím obhájců.

Obviněná B. S. uplatnila důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

Z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vytkla soudům extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci. Soudy podle obviněné dovodily naplnění skutkové podstaty na základě své volné úvahy. Nezkoumaly konkrétní okolnosti, jež poškození uváděli, ale učinily paušální závěry, kdy předpokládaly, že každému žadateli musel být úvěr poskytnut, a pokud se tak nestalo, byl uveden v omyl. Soudy se měly zabývat u každého z poškozených otázkou, zda po prověření jeho majetkových poměrů bylo reálně mu úvěr poskytnout. Většina poškozených nebyla před soudem vyslechnuta, a ti, kteří vyslechnuti byli, neuvedli jednoznačně, že by byli poškozeni – naopak často uváděli, že k tomuto závěru došli až poté, co byli kontaktováni policií. Soudy své závěry založily především na listinných důkazech zajištěných od poškozených v přípravném řízení, které nebyly kompletní. Na základě nedostatečného dokazování soudy učinily nesprávné právní závěry ohledně znaku uvedení jednotlivých osob v omyl. Závěr, že obvinění předem neměli v úmyslu žadatelům úvěr poskytnout, nemá podklad v dokazování. Společnost TORUMINAX GROUP s. r. o. reálně existovala, zaměstnávala úvěráře a pečlivě prověřovala majetkové a příjmové poměry žadatelů. Obvinění žadatelům nepředstírali nic, co by bylo v rozporu se skutečným stavem. Informovali je, že je nutno prověřit jejich majetkové poměry. Zprostředkovatelské smlouvy byly srozumitelné a v souladu se zákonem. Nebylo tedy prokázáno, že by obviněná uvedla zájemce o úvěr v omyl a že by od počátku zamýšlela půjčku, úvěr či jiný produkt nezajistit či neposkytnout.

Námítky obviněné ohledně dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. se týkaly

peněžitého trestu, při němž soudy neodůvodnily, jak dospěly k výši jedné denní sazby (§ 68 odst. 3, 4 tr. zákoníku) a k celkové výši tohoto trestu, naprosto se nezabývaly majetkovými ani rodinnými poměry obviněné. I kdyby soud vycházel z odhadu ve smyslu § 68 odst. 4 tr. zákoníku, i tento odhad by měl být uveden, aby byl přezkoumatelný. Jde tedy podle dovolatelky o situaci stejnou, jako kdyby soud uložil trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně.

Závěrem obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích zrušil a uložil tomuto soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Obvinění Ing. L. K. a J. K. podali dovolání prostřednictvím společného obhájce. Oba uplatnili dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. h), l) tr. ř.

Obviněný Ing. L. K. v dovolání brojil proti uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty, k jehož uložení podle něj nebyly splněny zákonné podmínky uvedené v § 71 tr. zákoníku, a jde tudíž o trest nepřipustný. Propadnout lze totiž jen věc, která v době rozhodnutí soudu náleží výlučně pachateli trestného činu. Je-li věc ve společném jmění manželů, nelze uložit její propadnutí, ledaže by pachatel tuto věc získal v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměnu za něj. Obviněný v této souvislosti poukázal na dřívější rozhodnutí publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 46/1967 a č. 12/1969 a dále na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 To 335/2015.

Předmětná bytová jednotka podle obviněného náleží do společného jmění manželů jeho a paní J. K., se kterou uzavřel manželství dne 17. 11. 1984, čímž vzniklo společné jmění manželů, které nebylo po celou dobu trvání manželství nikterak modifikováno, a tudíž i bytová jednotka, kterou obviněný nabyt na základě kupní smlouvy uzavřené se Statutárním městem Pardubice dne 1. 3. 2010 za finanční prostředky náležející do společného jmění manželů, náleží do společného jmění manželů, které trvalo i v době vyhlášení napadených rozhodnutí. Obviněný navrhl k této otázce doplnění dokazování svým oddacím listem, čemuž odvolací soud nevyhověl, a jde tak o opomenutý důkaz.

Přestože obviněný uzavřel smlouvu o koupi bytové jednotky a je v ní uveden pouze on a je rovněž veden v katastru nemovitostí jako jediný vlastník, odvolací soud měl povinnost vyjít ze skutečného stavu věcí, pokud byl v rozporu se stavem evidence v katastru nemovitostí. Měl tedy vycházet ze stavu, že oba manželé se stali společnými vlastníky předmětné nemovitosti, jestliže byla nabyta do společného jmění manželů, jehož rozsah nebyl mezi manžely modifikován a nebyly dány důvody tzv. zákonné výluky. V této souvislosti obviněný poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 22 Cdo 47/2011, a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2009, sp. zn. 22 Cdo 646/2009.

Na uvedených závěrech nemůže podle obviněného nic změnit ani poukaz odvolacího soudu na protokol o výslechu obviněného z přípravného řízení. Předně tento protokol nebyl proveden k důkazu v hlavním líčení ani ve veřejném zasedání. Kromě toho informace k majetkovým poměrům obviněného uvedená v protokolu doslovně zněla: „byt, s manželkou rod. dům, AO“, z čehož rozhodně nelze usuzovat na jakékoli vyjádření obviněného k formě vlastnictví nemovitosti, navíc za situace, kdy odvolací soud měl k dispozici informaci od obviněného, že bytová jednotka je ve společném jmění manželů, k čemuž obviněný navrhoval důkaz.

S ohledem na to, že bytová jednotka byla nabyta před obdobím, kterým je vymezen skutek, jímž byl obviněný uznán vinným, je vyloučena i možnost uložení trestu propadnutí uvedené bytové jednotky z důvodu získání věci v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměny za něj.

Podle dovolatele mu byl tedy uložen trest, který zákon nepřipouští, čímž byl dán důvod dovolání

podle § 265 odst. 1 písm. h) tr. ř., a rozhodnutím o zamítnutí řádného opravného prostředku byl naplněn i dovolací důvod podle § 265 odst. 1 písm. l) tr. ř.

Závěrem tento obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil podle § 265k odst. 1 a 2 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, a to v té části, pokud bylo odvolání obviněného zamítnuto ve vztahu k výroku uvedeného rozsudku Okresního soudu v Pardubicích, kterým byl obviněnému uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, a aby zrušil i uvedený rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ve výroku, kterým byl obviněnému uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené části rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Obviněný Ing. L. K. také navrhl, aby předseda senátu vydal usnesení, jímž bude odložena vykonatelnost výroku týkajícího se uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty, který se dotýká i majetkové sféry manželky obviněného. Dodatečně obhájkyň doložila výpis z katastru nemovitostí s tím, že obviněný podal dne 14. 2. 2017 návrh na zápis poznámky spornosti zápisu vlastnického práva k předmětné bytové jednotce, načež katastrální úřad návrhu obviněného vyhověl a poznámku spornosti zapsal.

Obhájkyň obviněného dále dne 13. 6. 2017 dodatečně doložila Nejvyššímu soudu souhlasné prohlášení manželů ze dne 3. 5. 2017, že předmětnou bytovou jednotku nabyli za trvání manželství za společné prostředky ve společném jmění manželů (dále také „SJM“), jejich manželství a stejně tak SJM trvalo, neboť si nezúžili zákonem stanovený rozsah SJM ani nevyhradili jeho vznik ke dni zániku manželství, ani jejich SJM nezaniklo žádným ze způsobů stanovených zákonem, a tedy bytová jednotka patřila v době vydání obou napadených rozhodnutí soudů do jejich SJM.

Obviněný J. K. v dovolání napadl výrok, jímž mu byl uložen peněžitý trest, s tím, že je nedobytný a tudíž nepřipustný. Soudy se vůbec nezabývaly osobními a majetkovými poměry obviněného, přestože o to žádal a navrhoval k tomu důkaz svým daňovými přiznáním za rok 2015. Jedná se tak o opomenutý důkaz. Zkoumání osobních a majetkových poměrů obviněného je přitom nezbytným předpokladem dobytosti a tedy i uložení peněžitého trestu. Ten má být uložen jen v takové výměře, v jaké je dobytý. Obviněný poukázal na vybranou judikaturu Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 829/2015, a usnesení ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011). Uvedl, že je dlouhodobě neschopný uložený peněžitý trest zaplatit, a to jak jednorázově, tak ve splátkách do jednoho roku od právní moci rozsudku, což připomínal už v řízení před odvolacím soudem. Jeho průměrný čistý měsíční příjem činí po zaokrouhlení 9 721 Kč. Nevlastní žádný movitý ani nemovitý majetek. Navíc mu následně vznikla vyživovací povinnost vůči nezletilému synovi, jehož výživa by byla výkonem peněžitého trestu vážně ohrožena.

Podle dovolatele mu byl tedy uložen trest, který zákon nepřipouští, čímž byl dán důvod dovolání podle § 265 odst. 1 písm. h) tr. ř., a rozhodnutím o zamítnutí řádného opravného prostředku byl naplněn i dovolací důvod podle § 265 odst. 1 písm. l) tr. ř.

Závěrem obviněný J. K. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil podle § 265k odst. 1 a 2 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, a to v té části, pokud bylo odvolání obviněného zamítnuto ve vztahu k výroku uvedeného rozsudku Okresního soudu v Pardubicích, kterým byl obviněnému uložen peněžitý trest, a aby zrušil i uvedený rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ve výroku, kterým byl obviněnému uložen peněžitý trest, a aby zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené části rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněný J. K. také navrhl, aby předseda senátu vydal usnesení, jímž bude odložena vykonatelnost peněžitého trestu.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněné B. S. ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. připomněla, že uvedení v omyl spočívalo ve vylákání finančních prostředků, označených jako vratná jistina, v souvislosti s nabídkou smlouvy o půjčce, úvěru nebo jiném finančním produktu, aniž by obvinění zamýšleli takovou nabídku realizovat. Klienty ujišťovali již v tomto okamžiku o schválení či předschválení takového produktu, a teprve po obdržení platby jim zasílali smlouvy k podpisu a další dokumenty. Pokud tedy obviněná poukazuje na tu část skutkové věty výroku o vině, ve které se popisuje, jaké právní dokumenty poškození obdrželi na znamení toho, že se jednalo o korektní smluvní vztah, pak přehlíží, že se tak stalo až po způsobení trestného následku, tj. vylákání vratné jistiny. Ostatně dovolatelka ve své výpovědi uvedla, že zaplacená jistina měla sloužit jako odměna pro obchodní společnost, a naopak, kdyby úvěr či půjčka poskytnuty nebyly, byla by jistina klientovi vrácena. Jistiny však vráceny nebyly, společnost se stala nekontaktní, o způsobu nakládání s takto inkasovanými finančními prostředky ani nemluvě. Státní zástupkyně rovněž poukázala na odůvodnění subjektivní stránky činu v rozhodnutí soudů.

Ohledně uplatněného dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. státní zástupkyně poukázala na vybranou judikaturu Nejvyššího soudu k otázce nedobytnosti peněžitého trestu, zejména na usnesení ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 6 Tdo 538/2014, usnesení ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 829/2015, a usnesení ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011. Své závěry v tomto směru vztáhla i na třetího dovolatele, obviněného J. K. Uvedla, že dovolatel se zcela správně přidržuje komentářového výkladu k otázce dobytosti peněžitého trestu. Zřejmá nedobytnost peněžitého trestu zakládá zákonnou překážku pro jeho uložení. S ohledem na uvedenou judikaturu a obsah napadených rozhodnutí je zřejmé, že výroky o peněžitých trestech uložených obviněným B. S. a J. K. nemohou obstát z hlediska své přezkoumatelnosti ve vztahu k velmi reálné překážce jejich uložení, spočívající v jejich nedobytnosti podle § 68 odst. 6 tr. zákoníku. Proto bude na místě doplnění důkazního stavu ohledně majetkové situace obviněných, poměru jejich příjmů a platebních závazků, eventuálně provedení odhadu, a teprve s přihlédnutím k tomu stanovení výše peněžitého trestu, pokud soud nedospěje k závěru, že by byl zjevně nedobytný.

Podle státní zástupkyně nemůže obstát ani výrok o uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty obviněnému Ing. L. K., který v souladu s judikatorním řešením otázky předmětu společného jmění manželů důvodně namítá, že bylo povinností soudu vycházet ze skutečného stavu, pokud byl v rozporu se stavem evidovaným v katastru nemovitostí. Státní zástupkyně se připojila k poukazu dovolatele na vybranou, výše zmiňovanou judikaturu Nejvyššího soudu, a uzavřela, že i s přihlédnutím k vyjádření dovolatele před odvolacím soudem musely vyplynout důvodné pochybnosti o tom, zda se uložený trest propadnutí náhradní hodnoty vztahuje v daném případě na věci ve výlučném vlastnictví pachatele trestného činu. Takové pochybnosti bude nutno eliminovat.

Státní zástupkyně závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 věta první před středníkem tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, jakož i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ve výrocích, jimiž byly obviněným uloženy tresty (když tyto výroky je nutno zrušit v celém rozsahu), jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Okresnímu soudu v Pardubicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání proti napadenému rozhodnutí je přípustné (§ 265a tr. ř.), dovolání byla podána osobami k tomu oprávněnými, tj. obviněnými prostřednictvím obhájců [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě k tomu zákonem určeném (§ 265e tr. ř.) a splňují náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.)

K dovolání obviněné B. S.:

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Záleží tedy ve vadné aplikaci hmotného práva na skutkový stav, který zjistily soudy. Je třeba vycházet z toho, že dovolání – na rozdíl od odvolání – není možné podat z jakéhokoli důvodu, nýbrž jen z některého z důvodů uvedených v § 265b tr. ř. Zákonný dovolací důvod je relevantně uplatněn za předpokladu, že jsou s ním spojeny konkrétní námitky, které mu odpovídají svým obsahem. Žádný z dovolacích důvodů, tedy ani důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., se nevztahuje ke skutkovým zjištěním, k hodnocení důkazů, k postupu soudu při provádění důkazů, k rozsahu provedeného dokazování apod. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí, a nikoli k tomu, aby skutková zjištění soudů prvního a druhého stupně byla přezkoumávána ještě třetí instancí. Skutkové námitky tudíž nejsou dovolacím důvodem. Směřuje-li dovolání proti odsuzujícímu rozhodnutí, pak dovolacímu důvodu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obsahově odpovídají pouze námitky, v nichž se tvrdí, že skutkový stav, který zjistily soudy prvního a druhého stupně, nevykazuje znaky trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným. Předmětem právního posouzení totiž je skutek, tak jak ho zjistily soudy, a nikoli jak ho prezentuje či jak se jeho zjištění dožaduje dovolatel.

Dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odpovídá námitka, že nebyl naplněn znak trestného činu podvodu spočívající v „vedení v omyl“. Tato námitka je však zjevně neopodstatněná, neboť soudy dospěly na základě provedených důkazů k závěru, že obvinění od poškozených (prostřednictvím operátorů a finančních poradců) tzv. vratné jistiny vylákali, a to tím způsobem, že nabízeli žadatelům uzavření smlouvy o půjčce, úvěru nebo jiném finančním produktu (dále pro stručnost hovořeno jen o půjčkách), aniž by zamýšleli tyto skutečně zajistit nebo poskytnout, přičemž operátor podle instrukcí jednotlivým poškozeným poskytnutí půjčky slíbil a ujistil ho, že žádost byla schválena či předschválena a že půjčka mu bude poskytnuta po zaplacení konkrétní finanční částky. Následné zaslání dokladů poškozeným již není tak podstatné, naopak podstatné je, že poškození učinili majetkovou dispozici spočívající v zaplacení vratné jistiny, a učinili tak proto, že jednali v omylu – v přesvědčení, že příslib bude dodržen a že půjčky jim budou poskytnuty. V tom se shodují případy jednotlivých skupin poškozených, které nalézací soud podrobně rozebral v odůvodnění odsuzujícího rozsudku, tj. ať již se pro ně následně stala společnost nekontaktní, nebo jim bylo sdělováno, že na úvěru „se pracuje“, anebo obdrželi informaci, že nesplnili podmínky pro poskytnutí půjčky apod. Nelze tudíž souhlasit s námitkou, že by soudy vystavěly svá zjištění na paušálních závěrech. To, že byli popsáným způsobem uvedeni v omyl, platí nicméně ve vztahu ke všem poškozeným. Soudy vyvrátily i námitku obhajoby uplatněnou již v průběhu trestního stíhání, že některým poškozeným byla role poškozených vsugerována policií, s tím, že skutečnost, že sami poškození neučinili trestní oznámení, neznamená, že se necítili podvedeni, ani že by nebyli skutečně poškozenými. Nelze přisvědčit ani námitce, že se soudy měly u každého žadatele zabývat otázkou, zda po prověření jeho majetkových poměrů bylo reálné mu úvěr poskytnout. V tom totiž nespočívala podstata věci. Byť se jednalo převážně o méně bonitní klienty, kteří neměli možnost obdržet půjčku u banky, u všech poškozených se uplatnil shodný základní mechanismus uvedení v omyl a způsobení škody, bez ohledu na konkrétní majetkové poměry jednotlivých poškozených.

Obviněnou uplatněné námitky zčásti uvedenému dovolacímu důvodu neodpovídají, což platí rovněž o námitce týkající se subjektivní stránky činu; ta je sice povahy právní, avšak její podstata (ve světle dovolacích námitek) spočívá v hodnocení skutkových okolností. Námitkami týkajícími se zavinění se podrobně zabývaly soudy v nalézacím i v odvolacím řízení a Nejvyšší soud na jejich úvahy a závěry v zájmu stručnosti odkazuje. Skutkové povahy je i námitka zpochybňující závěr soudů, že obvinění již předem neměli v úmyslu žadatelům úvěr poskytnout. Soudy však na podkladě provedených důkazů uzavřely a přesvědčivě odůvodnily, že obvinění vytvořili síť telefonních operátorů a finančních poradců, kteří obdrželi příslušný manuál, za pomoci kterého uvedli poškozené v omyl, jednajíce tak podle instrukcí obviněných. Podvodný úmysl obviněných potvrzuje i formální dosazení zjevně

nezpůsobilých jednatelů obchodní společnosti obviněnými, s čímž koresponduje faktické řízení společnosti obviněnými i jejich dispoziční oprávnění k účtům. Dále vyplývá podvodný úmysl obviněných jednoznačně z počtu případů, v nichž nebyly slibované půjčky poskytnuty, jakož i z toho, že společnost se stala po zaplacení vratné jistiny v řadě případů nekontaktní, že peníze z účtů společnosti obvinění vybrali, aniž by byly vratné jistiny vráceny poškozeným. Během poměrně dlouhé doby páčání trestné činnosti se přitom na společnost už obraceli nespokojení (podvedení) klienti, jimž nebyla půjčka poskytnuta.

Obviněná B. S. tedy v uvedeném směru nenamítá rozpory mezi skutkovými závěry (učiněnými soudy po zhodnocení důkazů) a užitou právní kvalifikací, ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení soudy zjištěných skutkových okolností. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřuje do značné míry v porušení procesních zásad vymezených zejména v ustanovení § 2 odst. 2, 5, 6 tr. ř. Takové námitky pod výše uvedený (ani jiný) dovolací důvod podřadit nelze.

Zásadu, že ve vztahu k výše popsaným námitkám neexistuje přezkumná povinnost dovolacího soudu, nelze podle judikatury Ústavního soudu uplatnit v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Podle judikatury Ústavního soudu mohou nastat v podstatě tři skupiny vad důkazního řízení, jež mohou mít za následek porušení práva na spravedlivý proces. Jde jednak o takzvané opomenuté důkazy, kdy soudy buď odmítly provést důkaz navržený účastníkem řízení, aniž by svůj postup věcně a adekvátně stavu věci odůvodnily, nebo kdy sice provedly důkaz, avšak v odůvodnění svého rozhodnutí jej vůbec nezhodnotily. Druhou skupinu tvoří případy, kdy důkaz, respektive jeho obsah, není získán procesně přípustným způsobem, a jako takový neměl být vůbec pojat do hodnotících úvah soudů. Konečně třetí oblast zahrnuje případy svévolného hodnocení důkazů, tj. když odůvodnění soudních rozhodnutí nerespektuje obsah provedeního dokazování, dochází k tzv. deformaci důkazů a svévoli při interpretaci výsledků důkazního řízení. Z hlediska skutkových zjištění jde tedy především o případy, kdy skutková zjištění by byla v tak extrémním rozporu s důkazy, že by tím bylo dotčeno ústavně garantované základní právo obviněného na spravedlivý proces. V takovém případě by měl zásah Nejvyššího soudu podklad v ustanoveních čl. 4, čl. 90 Ústavy.

Žádnou takovou vadu řízení ani deficit skutkových zjištění Nejvyšší soud v posuzované věci nezaznamenal. Přisvědčit nelze ani námitce, že nalézací soud nevyslechl většinu poškozených a vycházel především z listinných důkazů, které navíc nebyly kompletní. Ve skutečnosti soudy vycházely ze značného množství provedených důkazů, které ve svém souhrnu vyznívají jednoznačně, a vyvodily z nich odpovídající skutková zjištění. Na uvedenou námitku správně reagoval již odvolací soud, který uvedl, že i pokud se nalézací soud „spokojil“ s výsledkem necelé stovky poškozených, přistoupil v souhrnu k dokazování velmi pečlivě, přičemž jednotlivé transakce jsou podrobně zdokumentovány listinnými důkazy.

Logická obsahová návaznost skutkových zjištění soudů na provedené důkazy tedy svědčí o tom, že ústavně zaručené základní právo obviněné na spravedlivé řízení nebylo nijak porušeno. To, že obviněná nesouhlasí se skutkovými zjištěními soudů, že se neztotožňuje se způsobem, jímž soudy hodnotily důkazy, není dovolacím důvodem.

Z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je tedy dovolání obviněné B. S. zjevně neopodstatněné.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je dán, jestliže obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Dovolací námitky obviněné B. S. jsou pod uvedený dovolací důvod podřaditelné, byť nenamítla výslovně nedobytnost peněžitého trestu a

námítku současně nesprávně spojila s tou variantou dovolacího důvodu, která spočívá v uložení trestu mimo zákonnou trestní sazbu. Uložení takového druhu trestu, který zákon nepřipouští, se přitom rozumí nejen uložení druhu trestu, který trestní zákon (účinný v době rozhodování) nezná, ale i uložení určitého trestu bez splnění podmínek zákonem stanovených právě pro uložení tohoto druhu trestu. Patří sem i případy nepřipustné kumulace dvou nebo více druhů trestů anebo uložení „společného“ trestu dvěma nebo více obviněným.

V dané věci především není pochybností o tom, že byly splněny (u všech obviněných) obecné podmínky pro uložení peněžitého trestu stanovené v § 67 tr. zákoníku. Pokud jde o jeho výměru a další podmínky, stanoví trestní zákoník v § 68 odst. 1, že peněžité trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Podle odst. 2 cit. ustanovení činí denní sazba nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Podle odst. 3 počet denních sazeb soud určí s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Výši jedné denní sazby peněžitého trestu stanoví soud se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Přitom vychází zpravidla z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít průměrně za jeden den.

Podle § 68 odst. 4 tr. zákoníku příjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, jakož i jiné podklady pro určení výše denní sazby mohou být stanoveny odhadem soudu. Nevychází se tedy jen z čistého příjmu pachatele, ale též z majetku pachatele a z výnosů z něj a také z dalších podkladů. Příjmy pachatele mohou pocházet - kromě příjmů z pracovního a obdobného poměru a z podnikání - také z kapitálového majetku pachatele, z dědění, z prodeje věcí a jiných majetkových hodnot, z autorských práv, práv výkoného umělce a dalších souvisejících práv duševního vlastnictví, z průmyslových práv, z pojistného plnění, z dávek nemocenského pojištění a důchodového zabezpečení, z výher ze sázek a loterií atd. Majetkem pachatele nutno rozumět souhrn všech majetkových hodnot, tj. věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných jiných hodnot, tj. včetně výnosů z majetku. Současně je však nutno přihlédnout i k závazkům pachatele, které je povinen plnit ze svých příjmů a majetku. Tento odhad soudu přichází ovšem v úvahu jen za situace, kdy nebudou k dispozici žádné nebo dostatečné podklady ke zjištění pachatelova čistého příjmu a jeho majetkových poměrů, zejména neposkytne-li sám pachatel v tomto směru potřebnou součinnost. Jde o subsidiární možnost, jak soud určí výši jedné denní sazby peněžitého trestu. Odhad soudu tu bude vycházet zejména z těch důkazů, které jsou k dispozici, a z případného srovnání postavení, situace, vzdělání, pracovní kvalifikace a dalších charakteristik pachatele s jinými osobami, u nichž lze zjistit čistý příjem.

Podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku soud v rozhodnutí uvede počet a výši denních sazeb. Nelze-li od pachatele podle jeho osobních a majetkových poměrů očekávat, že peněžité trest ihned zaplatí, může stanovit, že peněžité trest bude zaplacen v přiměřených měsíčních splátkách; přitom může určit, že výhoda splátek peněžitého trestu odpadá, jestliže pachatel nezaplatí dílčí splátku včas. Možností stanovení splátek se nepochybně může usnadnit vykonatelnost peněžitého trestu jak v případech, kdy jeho výměra byla stanovena poměrně vysoko, tak i s ohledem na možnosti některých pachatelů, kteří jsou schopni zaplatit peněžité trest alespoň ve splátkách, ač najednou by toho nebyli schopni vzhledem k jejich osobním a majetkovým poměrům a peněžité trest by jim nemohl být uložen jen z tohoto důvodu (§ 68 odst. 6). Na rozdíl od § 342 odst. 1 písm. b) tr. ř., které rovněž umožňuje dodatečné stanovení splátek peněžitého trestu ve vykonávacím řízení, není možnost rozhodnutí soudu podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku vázána na důležité důvody a ani není limitována nutností zaplatit celý peněžité trest do jednoho roku od právní moci rozsudku. Soud ovšem musí stanovit takové splátky peněžitého trestu, které jsou přiměřené, a zákon stanoví, že to mají být splátky měsíční. Přiměřenost splátek bude vycházet z osobních a majetkových poměrů pachatele (§ 68 odst. 3) a z požadavku, aby peněžité trest placený v měsíčních splátkách zajistil dostatečnou nápravu pachatele a ochranu společnosti.

V § 68 odst. 6 pak tr. zákoník stanoví, že peněžité trest soud neuloží, je-li zřejmé, že by byl

nedobytný. Ve světle výše uvedeného mohou vznikat určité pochybnosti, zda námitka nedobytnosti peněžitého trestu spadá pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., podle něhož (a ani v rámci jiného dovolacího důvodu) nelze namítat pouhou nepřiměřenost uloženého trestu. Námitka nedobytnosti peněžitého trestu se totiž týká jeho výměry a tudíž přiměřenosti. Nedobytnost peněžitého trestu jako zákonná překážka jeho uložení se tím do jisté míry odlišuje od podobných zákonných překážek či podmínek stanovených zákonem pro uložení některých jiných trestů, které se uplatní bez závislosti na konkrétní výměře trestu (jde například o ust. § 64 věta druhá tr. zákoníku ohledně trestu obecně prospěšných prací, § 75 odst. 1 věta za středníkem tr. zákoníku u trestu zákazu pobytu nebo ust. § 80 odst. 3 tr. zákoníku u trestu vyhoštění aj.). U peněžitého trestu s ohledem na jeho minimální celkovou výměru 2 000 Kč s možností povolení časově neomezených měsíčních splátek si lze stěží představit jeho absolutní nedobytnost. Jde tedy primárně o výměru tohoto trestu.

Nicméně je nutno vzít v úvahu zákonný zákaz uložení peněžitého trestu, je-li zřejmé, že by byl nedobytný. Při zkoumání této podmínky je nutné vycházet z konkrétně ukládaného trestu a zjišťovat osobní a majetkové poměry pachatele i jeho závazky, především rozsah jeho zákonné vyživovací povinnosti a rozsah povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy, které mají zásadně přednost před zaplacením peněžitého trestu (viz rozhodnutí č. [22/1977](#) Sb. rozh. tr.). Taková zjištění jsou nutnou podmínkou pro řešení otázky, zda jsou vůbec důvody pro uložení peněžitého trestu, neboť podle § 343 odst. 3 tr. ř. vymáhání peněžitého trestu nesmí být nařízeno, pokud by tím bylo zmařeno uspokojení přiznaného nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Je na místě připomenout, že podle § 68 odst. 7 tr. zákoníku zaplacené částky peněžitého trestu připadají státu.

Uvedená kritéria je třeba posuzovat z hlediska kvantitativního. Peněžitý trest má být uložen jen v takové celkové výměře, v jaké je dobytý. Pokud by peněžitý trest ve výměře, v jaké umožňují jeho uložení osobní a majetkové poměry pachatele, byl nepřiměřený ostatním hlediskům stanoveným pro ukládání trestu (§ 39 tr. zákoníku), zejména povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, uváží soud, zda není namíste uložení jiného druhu trestu, a to popřípadě i vedle peněžitého trestu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, str. 901). Pro neuložení peněžitého trestu by však nestačila jen určitá pravděpodobnost jeho nezaplacení nebo dokonce neochota pachatele tak učinit.

Ustálená judikatura Nejvyššího soudu se přiklonila k chápání nedobytnosti peněžitého trestu (§ 68 odst. 6 tr. zákoníku) jako dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a to v té jeho variantě, že byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští. Konkrétně lze poukázat zejména na usnesení Nejvyššího soudu: ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1411/2010, ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011, ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 9/2014, ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 6 Tdo 538/2014, ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 829/2015, ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1544/2015, a ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 5 Tdo 866/2016. Nejvyšší soud v této své rozhodovací praxi zaujal názor, že uvažuje-li soud o uložení peněžitého trestu, je povinen si opatřit potřebné podklady pro stanovení výše peněžitého trestu a jestliže se mu je nepodaří obstat v dostatečném rozsahu, je oprávněn sám odhadnout majetkovou situaci pachatele a s přihlédnutím k tomuto svému odhadu stanovit výši peněžitého trestu (jde o subsidiární postup soudu pro případ, že se dostupnými důkazy nepodaří blíže zjistit majetkové poměry pachatele). Odhad soudu ovšem nemůže vykazovat libovůli, musí vycházet z důkazů a z hledisek výše uvedených. Soud také musí důsledně vycházet z přednosti zákonné vyživovací povinnosti a povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy před trestem spojeným s majetkovým postihem obviněného. Neúplné či nesprávné zjištění majetkových poměrů pachatele včetně jeho závazků tedy brání náležitému posouzení existence či neexistence podmínky uvedené v § 68 odst. 6 tr. zákoníku.

V posuzované trestní věci soudy nižších stupňů při rozhodování o druhu a výměře trestu ukládaného obviněným, tedy i obviněné B. S., správně poukázaly na to, že obvinění spáchali závažný majetkový trestný čin, jímž společně získali majetkový prospěch v celkové výši 2 564 237 Kč. Z tohoto důvodu byly obviněným B. S. a J. K. uloženy peněžité tresty. Soudy však nepostupovaly důsledně podle § 68 odst. 3, 4 a 6 tr. zákoníku. Nalézací soud k odůvodnění výměry peněžitého trestu uvedl (ohledně obou jmenovaných) pouze to, že s ohledem na okolnosti případu považoval za přiměřenou výměru 400 denních sazeb po částce 1 000 Kč, tedy celkem 400 000 Kč. Odvolací soud k této otázce uvedl, že trest uložený oběma obviněným v této výměře lze považovat za odpovídající rozsahu projednávané trestné činnosti i míře spoluúčasti obviněných na ní a s přihlédnutím k rozsahu trestné činnosti nejde o nepřiměřený zásah do jejich majetkové sféry. Soudy tak nerespektovaly zmíněná zákonná kritéria pro ukládání peněžitého trestu zejména z hlediska určení výše denních sazeb a z hlediska jeho dobytosti. Je třeba zdůraznit, že uložení peněžitých trestů v uvedené výši nelze odůvodnit pouze výší získaného majetkového profitu, který navíc obvinění měli získat přibližně čtyři roky před rozhodnutím soudů. Bez jakéhokoli závěru o osobních a majetkových poměrech obviněných v době rozhodnutí nelze činit závěr o dobytosti peněžitého trestu ve výši 400 000 Kč u každého z obviněných. Bylo proto třeba se těmito otázkami blíže zabývat v rámci rozhodování nalézacího soudu, přičemž odvolací soud pochybil, pokud absenci takového postupu aproboval svým rozhodnutím o zamítnutí odvolání obviněných. Přihlížet měly soudy i k tomu, že i pokud by byl nalezen majetek získaný trestnou činností, který dosud byl orgánům činným v trestním řízení skryt, měl by primárně sloužit k náhradě škody poškozeným, byť v tomto řízení nemohlo být o jejich nárocích rozhodnuto. Nalézací soud ostatně uvedl, že peněžní prostředky, které soud mohl prohlásit za propadlé, byly spotřebovány.

Námítku nedobytnosti peněžitého trestu, respektive námítku proti uloženým peněžitým trestům obvinění vznesli až ve veřejném zasedání konaném o odvolání. Soud druhého stupně se však touto námítkou blíže nezabýval. S ohledem na hluboký deficit dokazování k naznačeným otázkám nemohl Nejvyšší soud odstranit tuto vadu napadeného rozhodnutí ve veřejném zasedání. Přesto nad rámec tohoto rozhodnutí připomíná, že z obsahu spisu například vyplývá, že obviněná B. S. při výslechu v přípravném řízení dne 3. 4. 2014 uvedla, že pracuje jako telefonní operátorka a je také osobou samostatně výdělečně činnou (OSVČ), její čistý měsíční příjem činí 4 až 5 tisíc Kč, je nemajetná, vdaná, má tři děti, vystudovala střední odborné učiliště bez maturity (č. l. 356). V hlavním líčení dne 15. 1. 2015 uvedla, že jako OSVČ nevykazuje činnost, pracuje jako servírka s příjmem zhruba 7 900 Kč měsíčně čistého (č. l. 9920). Na č. l. 10617 je založen rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. 14 Nc 66/2015, v němž se uvádí, že obviněná má dvě nezletilé děti, pobírá příspěvek na bydlení ve výši 9 422 Kč měsíčně a přídavky na děti ve výši 1 310 Kč, pracuje na dohodu o provedení práce za 5 000 Kč měsíčně. Ze dne 29. 9. 2015 pochází záznam ze sociálního šetření (č. l. 10620), z něhož vyplývá, že postižená zletilá dcera obviněné vyžaduje celodenní péči a pobírá invalidní důchod. Potvrzení úřadu práce ze dne 3. 3. 2016 je založeno na č. l. 10624. Tím se však rozsah ve spise založených důkazů k dané otázce nevyčerpává. Dále je třeba zmínit, že ve veřejném zasedání konaném o odvolání obviněná uvedla, že je samoživitelka, stará se o mentálně postiženou dceru a nemohla by vůbec uhradit peněžité trest.

Jestliže byl tedy obviněné B. S. uložen shora uvedený konkrétní peněžité trest, stalo se tak bez respektu k ustanovení § 68 odst. 6 tr. zákoníku, proto výrok o tomto trestu (a náhradním trestu odnětí svobody) nemohl obstát a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. byl naplněn.

K dovolání obviněného Ing. L. K.:

Jak již bylo zmíněno, obviněný uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. h) a l) tr. ř. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obsahuje dvě základní alternativy: Dovolání lze podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti

rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, tj. dovolateli bylo v odvolacím řízení odepřeno meritorní přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně (někdy se zde rozlišují ještě dvě podalternativy – zamítnutí opravného prostředku z formálních důvodů a jeho odmítnutí pro nesplnění obsahových náležitostí při absenci poučení), nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Obviněný tudíž uplatnil důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, kterou založil na existenci důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v předchozím řízení.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný namítl, že mu byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, konkrétně že mu byl uložen trest propadnutí náhradní hodnoty jako trest nepřipustný, neboť propadlá věc nenáležela pouze jemu, nýbrž byla ve společném jmění manželů. Jako důkaz navrhl svůj oddací list.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku, byť není uvedeno v taxativním výčtu trestů v § 52 odst. 1 tr. zákoníku, je trestem, respektive specifickým druhem trestu majícím v podstatě povahu náhradního trestu ve vztahu k trestu propadnutí věci. Proto je dovolací námitka, že nebyly splněny zákonné podmínky pro uložení propadnutí náhradní hodnoty, podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (v jeho první variantě).

Soud prvního stupně v odsuzujícím rozsudku správně uvedl, že trestem propadnutí náhradní hodnoty nelze postihnout majetek, který není ve výlučném vlastnictví obviněného, a v té souvislosti poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 335/2015. Připomněl dále výši způsobené škody a uvedl, že peněžní prostředky, které soud mohl prohlásit za propadlé, byly spotřebovány. To, že propadlá věc (bytová jednotka) byla ve výlučném vlastnictví obviněného, měl soud za prokázané smlouvou o převodu vlastnictví ze dne 1. 3. 2010 a výpisem z katastru nemovitostí. Propadlá náhradní hodnota pak nepřesahovala hodnotu věci – peněžních prostředků získaných podvodným jednáním obviněného.

Není pochyb o tom, že uložit trest propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku lze jen ohledně věci, která v době vyhlášení rozsudku náleží výlučně pachateli trestného činu. Je-li věc ve společném jmění manželů, nelze uložit její propadnutí, leda by pachatel tuto věc získal v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměnu za něj (viz rozhodnutí č. 46/1967-II. a č. 12/1969-II Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Tento závěr byl vysloven i v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 335/2015.

Vzniknou-li v rámci ukládání trestu propadnutí náhradní hodnoty (stejně jako při ukládání trestu propadnutí věci) pochybnosti v otázce vlastnictví či obdobného práva jiné osoby k věci, řeší to soud jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř. Pokud by však již bylo o této otázce pravomocně rozhodnuto v občanskoprávním řízení, byl by soud tímto rozhodnutím vázán, protože nejde o otázku viny.

Ze spisu vyplývá, že předmětná nemovitost byla zajištěna podle § 79f, § 79d odst. 1, 2 tr. ř. (v tehdy účinném znění) usnesením policejního orgánu ze dne 9. 9. 2013 (č. l. 287). Ve stížnosti proti tomuto usnesení obviněný nenamítl, že není výlučným vlastníkem nemovitosti (což by z hlediska rozhodování o zajištění nebylo zásadní), ale také ve sdělení majitele nemovitosti uvedl, že vyjma nájemní smlouvy uzavřené mezi obviněným jako pronajimatelem a Ing. K. H. jako nájemcem nemají k věci žádná další práva žádná další osoby, než které jsou uvedeny v příslušných oddílech výpisu z listu vlastnictví zajištěné nemovitosti (č. l. 298). Stížnost byla zamítnuta jako nedůvodná usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 7. 1. 2014, sp. zn. 22 Nt 3603/2013 (č. l. 300). Z obsahu spisu dále vyplývá, že hodnota předmětné nemovitosti byla realitním makléřem stanovena na částku 1 600 000 Kč. Ve

výpisu z katastru nemovitostí je obviněný Ing. L. K. uveden jako jediný vlastník nemovitosti. Jako jediný kupující je obviněný uveden také ve smlouvě o převodu nemovitosti ze dne 1. 3. 2010 a v návrhu na vklad vlastnického práva (č. l. 280-286).

V rámci výslechu v přípravném řízení obviněný Ing. L. K. uvedl ke svým majetkovým poměrům, že vlastní „byt, s manželkou rod. dům, AO“ (č. l. 344). Ačkoli propadnutí náhradní hodnoty bylo navrženo v obžalobě, ve vyjádření k ní obviněný k této otázce mlčí (č. l. 9931-9936). V závěru hlavního líčení v reakci na závěrečnou řeč státní zástupkyně, kde navrhla mimo jiné uložení tohoto trestu, obviněný nic neuvedl a ani prostřednictvím obhájce proti podmínkám uložení tohoto trestu nebrojil (závěrečný návrh obhajoby ovšem zněl na zproštění obžaloby). Poprvé tuto námitku vznesl až ve veřejném zasedání konaném o odvoláních.

Podmínkou uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty je nejen to, že pachatel některým ze způsobů uvedených v § 71 odst. 1 tr. zákoníku zmařil možnost uložit mu trest propadnutí věci, ale také to, že náhradní hodnota, která má být propadnuta, odpovídá hodnotě věci, kterou jinak soud mohl prohlásit za propadlou podle § 70 tr. zákoníku. Aby taková podmínka byla splněna, je nutné nejprve určit, jakou věc nebo jinou majetkovou hodnotu má trest propadnutí náhradní hodnoty vlastně suplovat, a současně stanovit hodnotu věcí, jejichž propadnutí přichází v úvahu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 335/2015). Byť to v dovolání není vytýkáno, ani touto otázkou se soudy v odůvodnění svých rozhodnutí dostatečně nezabývaly.

Především však odvolací soud v rámci své přezkumné činnosti pochybil tím, že se nevypořádal s odvolací námitkou, že trestem propadnutí náhradní hodnoty byl poškozen majetek, který není ve výlučném vlastnictví obviněného. K námitce obviněného vznesené v odvolacím řízení ohledně vlastnictví propadlé věci uvedl odvolací soud, že tvrzení obviněného, že není výlučným vlastníkem věci, shledává pouze účelovým, směřujícím k zabránění uložení tohoto trestu, přičemž naopak z listin ve spise je zřejmé, že obviněný figuruje jako výlučný vlastník této nemovitosti. Navíc v přípravném řízení při svém výslechu obviněný uvedl, že je majitelem předmětného bytu a spolumajitelem další nemovitosti, a to domu společně s manželkou. Odvolací soud tedy považoval uložení zmíněného trestu za vhodné a v souladu se zákonem. Tyto úvahy odvolacího soudu jsou sice logické a vycházejí z dosavadních zjištění a přístupu obviněného k dané otázce, nicméně nejsou zcela důsledné pro objasnění vlastnictví věci a tím předpokladu uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku.

Při řešení otázky vlastnictví předmětné věci měly soudy vycházet z příslušných ustanovení občanského práva hmotného, tj. z občanského zákoníku (zák. č. [40/1964](#) Sb.) účinného v době vzniku vlastnického práva, zejména z jeho ustanovení § 143 až 144. Podle § 144 obč. zák. (z. č. [40/1964](#) Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013) pokud není prokázán opak, má se za to, že majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů (SJM). Jde o vyvratitelnou domněnku svědčící ve prospěch SJM. Obecně platí, že ten, kdo tvrdí, že věc patří do SJM, musí pouze prokázat, že byla nabyta za trvání manželství, a naopak ten, kdo ji chce ze SJM vyloučit, musí prokázat, že byla získána některým ze způsobů, které vylučují nabytí majetku do SJM (například podle § 143 obč. zák. majetek získaný dědictvím nebo darem atd.).

Obdobnou optikou je třeba zkoumat předpoklad k uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty spočívající ve vlastnictví obviněného k předmětné věci. Platí, že byl-li účastníkem smlouvy o převodu nemovitosti jen jeden z manželů, byl do katastru nemovitosti zapsán vkladem on sám. Druhý manžel, i když nebyl účastníkem kupní smlouvy, se stal bezpodílovým spoluvlastníkem nabyté nemovitosti, nebyl-li mezi manžely modifikován rozsah společného jmění smlouvou (§ 143a obč. zák.) nebo rozhodnutím soudu (§ 148 odst. 1 a 2 obč. zák.) či nebyly-li dány jiné důvody pro uplatnění tzv. zákonné výluky ve smyslu § 143 odst. 1 obč. zák. (srov. též Dvořák, J., Spáčil, J.: Společné jmění

manželů v teorii a v judikatuře. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer 2011, s. 76 a násl.). Tento závěr vyplývá i z výslovného znění § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák., podle kterého je v SJM majetek „nabytý některým z manželů nebo jimi oběma“ (viz také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 22 Cdo 47/2011, na něž upozornili již dovolatel i státní zástupkyně).

Odvolací soud se tedy měl v tomto řízení zabývat obhajobou obviněného postavenou na tvrzení, že věc, která se v rozsudku soudu prvního stupně stala předmětem trestu propadnutí náhradní hodnoty, patří do SJM, a to i přesto, že dosavadní postup obviněného v tomto řízení vzbuzuje určité pochybnosti o pravdivosti tohoto dodatečně uplatněného tvrzení. Jestliže tak odvolací soud neučinil a rozhodl o zamítnutí odvolání obviněného i v této části, nerozhodl v souladu se zákonem, neboť výrok o uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty neměl z výše uvedených důvodů podklad v provedeném dokazování ani v hodnotících úvahách soudů.

Dovolání obviněného Ing. L. K. je tedy důvodné, dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v jeho první variantě byl naplněn, napadený výrok o trestu propadnutí náhradní hodnoty nemohl obstát.

K dovolání obviněného J. K.:

Obviněný J. K. uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. h) a l) tr. ř. Ohledně dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze zcela odkázat na to, co bylo k tomu uvedeno ohledně obviněného Ing. L. K. Obviněný uplatnil důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, kterou založil na existenci důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v předchozím řízení.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný namítl, že mu byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, konkrétně že mu byl uložen peněžitý trest, který je nedobytný, což je v rozporu s ustanovením § 68 odst. 6 tr. zákoníku. Také dovolací námítky obviněného J. K. jsou pod uvedený dovolací důvod podřaditelné.

V obecné rovině pak Nejvyšší soud v zájmu stručnosti odkazuje na to, co bylo k tomuto dovolacímu důvodu a k této dovolací námitce uvedeno výše, ohledně dovolání obviněného B. S.

Ani v případě tohoto obviněného nevznikají pochybnosti o tom, že byly splněny obecné podmínky pro uložení peněžitého trestu stanovené v § 67 tr. zákoníku.

Při rozhodování o druhu a výměře trestu ukládaného obviněnému J. K. soudy sice správně poukázaly na to, že spáchal závažný majetkový trestný čin, jímž obvinění společně získali majetkový prospěch v celkové výši 2 564 237 Kč, avšak soudy nepostupovaly důsledně podle § 68 odst. 3, 4 a 6 tr. zákoníku. Nalézací soud k odůvodnění výměry peněžitého trestu uvedl i ohledně obviněného J. K. pouze to, že s ohledem na okolnosti případu považoval za přiměřenou výměru 400 denních sazeb po částce 1 000 Kč, tedy celkem 400 000 Kč. Odvolací soud k této otázce uvedl, že trest uložený oběma obviněným v této výměře lze považovat za odpovídající rozsahu projednávané trestné činnosti i míře spoluúčasti obviněných na ní a s přihlédnutím k rozsahu trestné činnosti nejde o nepřiměřený zásah do jejich majetkové sféry. Jak už bylo uvedeno, soudy tak nerespektovaly zmíněná zákonná kritéria pro ukládání peněžitého trestu zejména z hlediska určení výše denních sazeb a z hlediska jeho dobytosti.

Bez konkrétních závěrů o osobních a majetkových poměrech obviněného v době rozhodnutí soudů nelze činit závěr o dobytosti peněžitého trestu ve výši 400 000 Kč. Také v případě obviněného J. K. bylo tedy nutno se těmito otázkami blíže zabývat v rámci rozhodování nalézacího soudu, přičemž

odvolací soud pochybil, pokud absenci takového postupu aproboval svým rozhodnutím o zamítnutí odvolání obviněného.

V rámci výslechu v přípravném řízení dne 27. 2. 2014 obviněný J. K. uvedl ke svým osobním a majetkovým poměrům, že je svobodný, bezdětný, má vysokoškolské vzdělání, pracuje jako OSVČ (obchodní zástupce), čistý měsíční příjem neuvedl, vlastní pouze malý motocykl (č. l. 350). V hlavním líčení dne 15. 1. 2015 k osobním a majetkovým poměrům nebyl dotazován. Ve veřejném zasedání konaném o odvolání navrhl jako důkaz své daňové přiznání za rok 2015. Dále je ve spise založeno například jeho prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 27. 2. 2017 (č. l. 11053).

Námitku nedobytnosti peněžitého trestu, respektive námitku proti uloženému peněžitému trestu i tento obviněný vznesl až ve veřejném zasedání konaném o odvolání. Soud druhého stupně se však touto námítkou blíže nezabýval. I když je zřejmé, že vyjádření obviněného k jeho majetkovým poměrům nebyla v předchozím průběhu řízení zcela vyčerpávající a upřímná, měl se soud těmito otázkami blíže zabývat, neboť jinak nemohl bez pochybností učinit závěr o neexistenci zákonné překážky uložení konkrétního peněžitého trestu uvedené v § 68 odst. 6 tr. zákoníku (nutnost jejíhož vyloučení ostatně avizuje i obecné ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku).

Konkrétní peněžitý trest byl tedy obviněnému J. K. uložen v rozporu s ustanovením § 68 odst. 6 tr. zákoníku, a proto výrok o tomto trestu (a náhradním trestu odnětí svobody) nemohl obstát. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. byl naplněn i ve vztahu k tomuto obviněnému.

Nejvyšší soud si je vědom toho, že navzdory ustanovení § 39 odst. 7 tr. zákoníku, které soudy směřuje v případě splnění zákonných podmínek k ukládání majetkových trestů, jsou podmínky ukládání i výkonu peněžitých trestů (včetně náhradního trestu odnětí svobody) nastaveny zákonem poměrně obtížným, složitým a málo efektivním způsobem. To však nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti postupovat v mezích zákonem a navazující judikaturou stanovených pravidel a zejména zjišťovat, zda uložení tohoto majetkového trestu nevyklučují majetkové nebo osobní poměry obviněného.

Závěrem k podaným dovoláním a k dalšímu postupu:

Po zjištění uvedených vad (správně vytknutých v dovolání i ve vyjádření státní zástupkyně), jimiž je zatíženo napadené rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud shledal ve vztahu k obviněným B. S. a J. K. porušení podmínek ustanovení § 68 odst. 6 tr. zákoníku a ve vztahu k obviněnému Ing. L. K. porušení podmínek ustanovení § 71 tr. zákoníku. U všech obviněných byl tak naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v jeho první variantě, tedy že byl - alespoň podle dosavadních výsledků dokazování a jejich zhodnocení soudy prvního a druhého stupně - obviněným uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští. Dovolání obviněných B. S., Ing. L. K. a J. K. jsou z hlediska ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. - a u obou posledně jmenovaných obviněných v návaznosti na to i z hlediska ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. - důvodná.

Nejvyšší soud proto z podnětu podaných dovolání zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 13 To 250/2016, v části, jíž byla zamítnuta odvolání obviněných B. S., Ing. L. K. a J. K. ohledně výroků o trestech, a dále zrušil rovněž rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 25. 4. 2016, sp. zn. 1 T 98/2014, v celých výrocích o trestech uložených všem těmto obviněným. Výroky o uložených podmíněných trestech odnětí svobody, byť samy o sobě nezávadné, nemohly být ponechány nedotčeny, neboť v takovém případě by byla vytvořena překážka věci pravomocně rozhodnuté (i ve vztahu k eventuálnímu uložení dalších, doplňkových trestů). Proto byly zrušeny celé výroky o

trestech tak, aby v dalším řízení bylo možné rozhodnout komplexně a po uvážení všech zákonných podmínek a kritérií o uložení trestů obviněným. Současně Nejvyšší soud podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušené části uvedených rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Okresnímu soudu v Pardubicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí učinil Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť bylo zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání.

Okresní soud v Pardubicích je vázán právními názory, které vyslovil v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). V dalším řízení se bude podrobněji zabývat splněním zákonných podmínek pro uložení sporovaných, případně i dalších trestů, provede k tomu potřebné dokazování a důkazy řádným a přezkoumatelným způsobem zhodnotí. Poté učiní odůvodněné závěry o přiměřenosti, vhodnosti a splnění zákonných podmínek pro uložení konkrétních trestů obviněným a nově o trestech rozhodne. Bude respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 tr. ř.), což přirozeně neznamená, že obviněným nemohou být uloženy (také) jiné druhy trestů než v původním řízení, pokud celkově nedojde ke zpřísnění výroků o trestech v neprospěch obviněných. V této souvislosti lze připomenout, že státní zástupkyně v hlavním líčení navrhovala všem obviněným uložit tresty zákazu činnosti, s čímž se soudy nijak nevypořádaly. Vyloučeno rovněž není ani uložení těch druhů trestů, které byly uloženy v původním řízení, pokud pro to budou podklady v dokazování.

Pokud jde o rozsah dokazování, to ponechává Nejvyšší soud plně na nalézacím soudu, přičemž jen příkladmo zmiňuje možnost výslechu obviněných k uvedeným otázkám, postup podle § 7a tr. ř. (výzva k zaslání prohlášení o majetku), vyžádání zpráv ohledně vlastnictví nemovitostí, motorových vozidel, bankovních účtů atd. Přihlédnout bude nutno i k důkazům již obsaženým ve spise (některé byly výše zmíněny) a tyto rovněž zhodnotit. Pokud jde o zákonné podmínky uložení propadnutí náhradní hodnoty, bude nutno objektivizovat současné tvrzení obviněného Ing. L. K., že předmětná bytová jednotka patřila do společného jmění manželů, a vypořádat se s rozporem mezi tímto tvrzením a obsahem smlouvy o převodu nemovitosti a výpisem z listu vlastnictví, ale i dřívějšími postoji a vyjádřeními obviněného k této otázce. Kromě prokázání trvání manželství v době nabytí nemovitosti se nabízí například výslech manželky obviněného, vyžádání zprávy od převodce nemovitosti (Statutárního města Pardubice), proč byla smlouva uzavírána pouze s obviněným, případně provedení dalších důkazů k objasnění, nebyl-li mezi obviněným a jeho manželkou modifikován rozsah společného jmění nebo zda nebyly dány jiné důvody tzv. zákonné výluky ze společného jmění manželů. Nalézací soud pak bude moci všem obviněným uložit takové tresty (či kombinace trestů), které budou odpovídat všem zákonným podmínkám i požadavkům přiměřenosti a účelnosti.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)